

Vergaderjaar 2023–2024

29 023

Voorzienings- en leveringszekerheid energie

Nr. 454

BRIEF VAN DE ALGEMENE REKENKAMER

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 30 november 2023

In uw brief van 26 september 2023 heeft u de Algemene Rekenkamer een verzoek gedaan om het prijsplafond en andere energiesubsidies te onderzoeken (Bijlage bij Kamerstuk 29 023, nr. 445). Naar aanleiding daarvan, ook in het licht van de bijgevoegde adviezen van de vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat en de commissie voor de Rijksuitgaven, laten wij u weten dat wij voor een groot deel aan uw verzoek tegemoet kunnen komen. Een aantal van de door de Kamer gestelde vragen ligt, naast de primaire verantwoordelijkheid voor adequate informatievoorziening door de Minister, meer in de expertise of bevoegdheid van andere instituties, zoals het CPB, de ACM of het CBS. Wij hebben met deze organisaties contact opgenomen om te bezien of zij in de beantwoording aan de Kamer kunnen voorzien. Dit is hieronder per onderdeel weergegeven.

In de brief van 14 september 2023 aan de leden van uw Kamer heeft uw presidium geconstateerd dat de Minister in eerste instantie zelf verantwoordelijk is voor het delen van toereikende monitor- en voortgangsinformatie en hier ook op aangesproken mag worden (Kamerstuk 29 023, nr. 445). De Algemene Rekenkamer wil het belang van uw constatering onderstrepen. Het is de primaire verantwoordelijkheid van Ministers om te voorzien in de informatiebehoefte van het parlement. Het parlementair recht op informatie is niet voor niets vastgelegd in de Grondwet. Budgetrecht en informatierecht van uw Kamer zijn hoekstenen in ons parlementaire bestel.

De energiecrisismaatregelen die door het kabinet zijn ingesteld na de Russische inval in de Oekraïne en de daaropvolgende oorlog, zijn onder hoge maatschappelijke en politieke druk tot stand gekomen. Ze leiden tot substantiële rijksuitgaven en kunnen risico's met zich mee brengen. De Algemene Rekenkamer doet om deze reden onderzoek naar deze energiecrisismaatregelen.

In ons verantwoordingsonderzoek naar het Jaarverslag van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat over het jaar 2023 zullen we voor ons oordeel over de rechtmatigheid van de verplichtingen en uitgaven in de jaarverslagen met bijzondere aandacht de energiecrisismaatregelen onderzoeken, zoals het tijdelijke prijsplafond voor energie van kleinverbruikers, de tegemoetkoming energieprijzen kleinverbruikers en de tijdelijke subsidieregeling tegemoetkoming blokaansluitingen. We onderzoeken daarbij de beheersmaatregelen, zoals maatregelen ter voorkoming van misbruik en oneigenlijk gebruik, maar ook IT-beheerprocessen en accountantscontroles op aangeleverde informatie door energieleveranciers.

Met betrekking tot uw vraag over het financieel beslag bij het Rijk, kunnen we aangeven dat we in het verantwoordingsonderzoek een overzicht op hoofdlijnen geven van de stand van zaken van gerealiseerde uitgaven en verplichtingen van de crisismaatregelen.

Voor wat betreft uw vraag over het doelgroepbereik, onderzoeken we specifiek de Tegemoetkoming Energiekosten energie-intensief MKB (TEK). Deze regeling is in het leven geroepen ter ondersteuning van bedrijven die door de grote stijging van energieprijzen in 2022 geraakt zijn of die geraakt dreigen te worden. We onderzoeken naast de beheersmaatregelen onder andere ook welke bedrijven met de subsidie worden bereikt en de mogelijke redenen van niet-gebruik van de regeling. De keuze om de TEK te onderzoeken betekent dat wij de andere grote regeling, het tijdelijke prijsplafond voor energie van kleinverbruikers, niet zelf op het bereiken van de gewenste doelgroepen onderzoeken.

Het CBS heeft in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat in juli van dit jaar een onderzoek naar de energierekening met de prijsplafondkorting gepubliceerd, onder andere naar huishoudens en woonvorm.¹ Desgewenst kun u de Minister vragen een update van het onderzoek te laten maken. Het CBS heeft voorts in november dit jaar een belevingsonderzoek naar huishoudens en de energierekening gepubliceerd.² Begin 2024 verwacht het CBS in samenwerking met TNO een monitor energiearmoede uit te brengen.

Voor wat betreft uw vragen over koopkrachteffecten hebben we contact opgenomen met het CPB, dat ex ante onderzoek deed naar het prijsplafond en de koopkrachteffecten van hogere energieprijzen.³ De vragen over transactiekosten en uitvoeringskosten (alsmede naar effecten op financiële resultaten bij energiemaatschappijen) zijn voorgelegd aan de ACM, die eerder onderzoek heeft gedaan naar de prijzen van de drie grootste energieleveranciers.⁴ Het CPB en de ACM hebben aangegeven (vooralsnog) geen concrete plannen te hebben voor publicaties op korte termijn, maar zij monitoren de energiecrisismaatregelen nauwgezet.

Tot slot kunnen we uw Kamer melden dat we op het gebied van de energiecrisismaatregelen samenwerking hebben geïnitieerd met andere «*supreme audit institutions*», nationale rekenkamers, van EU-lidstaten en met de Europese Rekenkamer. Zo hebben we een inventarisatie gemaakt

¹ CBS. *Energier rekening 37 procent hoger*. 20 juli 2023. <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2023/29/energierekening-37-procent-hoger>

² CBS. *Klimaatverandering en energietransitie: opvattingen en gedrag van Nederlanders in 2023*. 28 november 2023. <https://www.cbs.nl/nl-nl/publicatie/2023/48/klimaatverandering-en-energietransitie-opvattingen-en-gedrag-van-nederlanders-in-2023>

³ CPB. *Scenario's energieprijzen*. 6 december 2022. <https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPB-Scenarios-energieprijzen.pdf>

⁴ ACM. *Resultaten onderzoek tarieven Eneco, Essent en Vattenfall*. 1 maart 2023. <https://www.acm.nl/nl/publicaties/resultaten-onderzoek-tarieven-eneco-essent-en-vattenfall>

van hun (voornemens tot) onderzoek naar energiecrisismaatregelen. Binnen deze samenwerking organiseren we binnenkort in Den Haag – in samenwerking met de Duitse rekenkamer en de Europese Rekenkamer – een conferentie van EU-Rekenkamers over energievraagstukken en -crisismaatregelen. De samenwerking tussen Rekenkamers leidt op termijn mogelijk tot interessante inzichten van landen hoe en met welke doeltreffendheid en doelmatigheid zij energiemaatregelen hebben ingezet. We zullen uw Kamer te zijner tijd over relevante uitkomsten informeren.

Gelet op het maatschappelijk, economisch en politiek belang blijft de Algemene Rekenkamer energievraagstukken, zoals energietransitie, maar ook energiecrisismaatregelen, nauwgezet volgen en onderzoeken.

De beantwoording op bovenstaande onderdelen naar aanleiding van ons eigen onderzoek zullen we opnemen in ons rapport bij het Jaarverslag van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat over 2023, dat we op Verantwoordingsdag (15 mei 2024) zullen publiceren.

We vertrouwen erop uw Kamer hiermee voldoende te hebben ingelicht.

Algemene Rekenkamer

P.J. Duisenberg,
president

C. van der Werf,
secretaris